

Rockende zangers uit het zuiden

natuurdagboek 12 april 2016

Zoals elk jaar ga ik met oude vrienden vogels kijken. We zijn weer ouder geworden, maar nog redelijk fit. Om acht uur melden we ons in de Brabantse Biesbosch. Daar verwelkomt Biesboswachter Jacques van der Neut ons in zijn bootje. Reeds voor de trossen losgaan, tettert er een Cetti's zanger. Cetti's zangers rukken op uit Zuid-Europa. Het zijn kleine moerasvogels die zich goed verstoppen. Hun onzichtbaarheid compenseren ze met een zangvolume dat nachtegaal en winterkoning overtreft. Ze beginnen met een scherp 'ziet', waarna een snoeiharde rock-'n-roll-riedel volgt. Een jaar of vijf geleden schoot het aantal Cetti's zangers omhoog en intussen hebben ze Utrecht en Noord-Holland al bereikt, maar de Biesbosch is hun Nederlandse hoofdkwartier. We horen de ene na de andere. We proberen ze in het vizier te krijgen, maar als je op je tenen

naar de geluidsbron sluipt, zwijgt de zanger meteen. In het beste geval zien we een donkerbruin vlekje van kniehoogte naar beneden schieten, tussen riet en ruigte. Vervolgens klinkt zijn 'ziet!' drie meter verderop. De vogel is genoemd naar de achttiende-eeuwse monnik Francesco Cetti, die de natuur op Sardinië bestudeerde. Daar en in andere mediterrane landen zijn Cetti's zangers zo talrijk, dat het de aanhouder zeker lukt ze eens duidelijk in beeld te krijgen. Dan blijkt de Cetti's zanger een echt zanger-tje te zijn: klein en grauw. Toch kan zijn bruine rug als een kastanje glanzen in de zon. Hij spreidt zijn staart soms als een waaier. Zijn borst is lichtgrijs, net als de wenkbrauw boven zijn oogje. Maar van andere soorten zangers onderscheidt hij zich vooral met zijn swingende lied. De oude vrienden maken er een dansje op. De boswachter lacht.

KOOS DIJKSTERHUIS

Waar zit de Cetti's zanger? FOTO KOOS DIJKSTERHUIS

Onder de hoede van de boswachter op liefdespad

Daartoe genoopt door bezuinigingen moet Staatsbosbeheer tegenwoordig erg inventief zijn om 'zijn eigen broek op te houden'. Voor deze lente hebben de boswachters en gidsen wel iets heel bijzonders bedacht: excursies in de natuur speciaal voor singles (leeftijdindicatie: 50+).

Voor zover bekend is het voor het eerst dat in Nederland boswachters worden ingezet als 'relatiemake-lars'. Staatsbosbeheer is voor deze noviteit een samenwerking aangegaan met de datingsite Relatieplanet.

Voor hun delicate missie worden de boswachters speciaal gebriefd: ze moeten niet voortdurend aan het woord zijn maar juist ruimte schep- pen voor het ontstaan van interactie.

Ook bij wat ze onderweg vertellen over de dieren die het pad van de wandelaars kunnen kruisen, krijgt het thema 'relatie' bijzondere aandacht. Zo zal de boswachter die op 24 april de excursie in Almeerderhout verzorgt, vertellen over de reeën, die alleen maar in de bronsttijd een stel- letje vormen, daarna uit elkaar gaan en niets meer met elkaar te maken hebben. Maar hij zal ook vertellen

over de bevers die in dit gebied voor- komen en die in hun beverburcht juist een stelletje voor het leven vor- men.

Wandelevents zijn erg populair onder singles, omdat ze een uitstekende gelegenheid bieden om elkaar op een ontspannen manier te leren ken- nen. Datingcoach Denise Janmaat zegt hierover: "Het is veel makkelij- ker om al wandelend even met el- kaar te praten. Als er een stilte valt, voelt dat als gewoon, want je kijkt dan om je heen, geniet van de natuur en pakt een eindje verder het ge- sprek weer op."

De eerste excursie wordt gehouden in het Drents-Friese Wold (17/4). Daarna volgen Almeerderhout (24/4), de Schoorlse Duinen (1/5), de Groote Peel (21/5) en de Sallandse Heuvelrug (8/6). Die twee laatste wandelexcursies beloven voor de singles extra ro- mantisch te worden, want vinden 's avonds plaats, bij volle maan.

Het volledige overzicht van de wandelingen, die vertrekken bij de buitencentra van Staatsbosbeheer, staat op www.relatieplanet.nl/events. (TROUW)

Een boom is

Bomen hebben gevoel: ze sluiten vriendschappen en zorgen voor hun kinderen en zieke buren. Ze schreeuwen zelfs. Op pad met Peter Wohlleben, die een boek schreef over het sociale leven van bomen.

INTERVIEW **Marianne Wilschut**

In het Utrechtse Wilhelminapark zijn de medewerkers van de bomenonder- houdsdienst druk bezig met het zagen van takken uit de kronen van enkele iepen. Vanuit een gele hoogwerker gaan de mannen ze met een handzaag en een kettingzaag te lijf. De Duitse boswach- ter Peter Wohlleben ziet het met lede ogen aan. "Bomen moet je niet in het voorjaar snoeien", zegt hij. "Dan komt hun sapstroom vol op gang en lekken ze veel vocht uit de wond. De weerstand van de boom is dan laag. Binnen tien minuten zitten er al sporen van zwammen en schimmels op de wond die hem kunnen verzwakken."

Een dergelijke aanpak zou in 'zijn' 1200 hec- tare grote bos in Hümmel in de Eifel ondenk- baar zijn. Ruim twintig jaar geleden gooide hij daar het roer om. Wohlleben (1964), van oor- sprong houtvester, was gewend om bomen te taxeren op hun commerciële waarde. "Maar toen het bos waar ik werkte ook gebruikt werd als natuurbegraafplaats en ik wandeltochten ging begeleiden, leerde ik opnieuw naar de bo- men kijken. De bezoekers leerden mij de schoonheid zien van kromme, knoestige bo- men, die ik als inferieur beschouwde. Ik kreeg ineens oog voor hun onderlinge samenhang."

Netwerk

Wohlleben dook in de wetenschappelijke lite- ratuur en gaf wetenschappers van de universi- teit van Aken toestemming om onderzoek te doen in zijn bos. Hij kwam er achter dat bo- men elkaar waarschuwen voor droogte en aan- vallen van kevers, en dat ze voedingsstoffen de- len. Dat doen ze door geurtjes af te scheiden en door een immens netwerk van wortels, schimmels en zwammen, het 'wood wide web', te gebruiken. Op basis van die bestaande we- tenschappelijke inzichten en zijn eigen wa- renemingen concludeert Wohlleben dat bomen families vormen. "Ze voeden hun kinderen op en ondersteunen elkaar als ze ziek en oud zijn. Samen kunnen ze zo stormen en de gevolgen

van droogte, extreme hitte en kou beter opvan- gen."

Bomen werken niet alleen met elkaar samen, maar leven ook in symbiose met bacteriën, schimmels en andere micro-organismen die in de bodem leven. "Een theelepel grond bevat al- leen al een kilometer aan zwamdraden", zegt Wohlleben terwijl hij gehurkt op de met bla- deren bedekte bodem van het park zit. Die zwamdraden spelen een belangrijke rol in het wood wide web. Ze fungeren als een verlenging van het wortelnetwerk van de bomen en hel- pen hen om meer water en voedingsstoffen aan te zuigen. Ook filteren de zwammen zware metalen uit de grond en weren ze schadelijke bacteriën.

Wohlleben: "Via het netwerk wisselen bomen voedingsstoffen uit en geven ze elkaar infor- matie over bijvoorbeeld aanvallen van inse- cten. Dat gebeurt via chemische en elektrische signalen en gaat met een snelheid van zo'n centimeter per seconde." De aansluiting op dit internet van het bos heeft zijn prijs, weet hij. "Voor hun diensten verlangen de zwammen van hun partnerboom een betaling in suikers en andere voedingsstoffen. Soms wel tot een derde van de totale productie."

Op aanraden van zijn vrouw schreef hij een boek om deze en andere weetjes met het grote publiek te delen. Dat boek, 'Het verborgen leven van bomen', voert bij onze oosterburen al maanden de bestsellerlijst aan. Inmiddels zijn er al ruim 400.000 exemplaren van ver- kocht en is de boswachter een graag geziene gast in talkshows en schopte hij het zelfs tot de kolommen van *The New York Times*. De Ne- derlandse vertaling van dit boek kwam onlangs uit.

Duitsers

Dit succes heeft Wohlleben – ook nu hij op be- zoek is in Nederland gekleed in zijn boswach- tersuniform – nogal overvallen, maar inmid- dels kan hij het wel duiden. "Men zegt wel dat wij Duitsers vanuit onze volksverhalen en ge- schiedenis een speciale band met het bos zou- den hebben, maar dat is het volgens mij niet. Ik denk dat iedereen, ook al woon je in de stad, wel iets met bomen heeft. Je hebt er een in je tuin, of ze staan in je straat of, zoals hier, in het park. De wetenschap dat die bomen gevoel hebben en met elkaar communiceren, ver- wondert en spreekt iedereen aan."

Met die stadse bomen, zoals de fraaie, monu- mentaal ogende exemplaren in het Wilhelmi- napark, heeft hij medelijden. "Deze dikke, kronkelige plataan is hooguit honderd jaar oud", zegt hij. "Voor ons mensen is dat heel oud, maar voor een boom zoals deze is dat niets. Deze alleenstaande boom heeft de opvoe- ding van zijn ouders gemist. Daardoor heeft hij zijn krachten te vroeg verspild door te snel in de hoogte en de breedte te groeien. Jonge bo- men die onder de beschutting van hun ouders groeien, leren onder andere te rantsoeneren in

'Deze alleenstaande boom heeft de opvoeding van zijn ouders gemist. Daardoor heeft hij zijn krachten te vroeg verspild door te snel te groeien.'